

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

- ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

❧ פרשת משפטים ❧

וזה כוונת רש"י ז"ל, באמרו "כשלחן הערוך ומוכן לאכול", המשיל הדבר לדבר אכילה, שמחוייב האדם האוכל את גוף המאכל, לתקן את דבר הרוחני שבמאכל הלז. וכמו כן זה הדיין גם כן יראה לתקן את פגם הנפש שעל ידי זה בא ההיזק.
עמוד צא

• מבשר טוב •

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. (כא א) **דברי רש"י ז"ל** "כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסף על הראשונים. מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני". והקשו המפרשים מאי קא משמע לן בזה, הלא כל התורה כולה נתנה למשה מסיני, ובודאי אף אלו לא נשתנו משאר חלקי התורה. וכדאיתא ברש"י ריש פרשת בהר ויקרא כה א: "מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני. אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני". ואם כן ידענו כבר בכל התורה כולה כללותיה ודקדוקיה שכולם מסיני.

אך נראה שהמשפטים רומזים לדברים הקשים שאין בידו להשלימם ועושה בהם רק כפי מידת יכולתו ואפשרותו. ולימדנו בהם הכתוב "אף אלו מסיני", יש בהם אותה חשיבות ומעלה כאותם שנתנו

• דברי בינה •

ולא תעלה במעלת על מזבחי וגו'. ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. (כג - כא א) **הנה** ידוע ש'חוקים' הוא בלי טעם, ו'משפטים' הוא שאנו מבינים לכאורה הטעם. אבל באמת - זה יהיה כלל גדול לאיש ישראל, כי לא מחשבותי מחשבותיכם, שאפילו "המשפטים" ידע שהוא אינו משיג הפנימיות, "וגבוה מעל גבוה שומר". "ולא תעלה במעלות", שידמה לך שיש לך איזה מעלה, שאתה מבין שְׁכַל התורה, לא כן ידמה בלבבו.

עמי קמז

• חלקת יהושע •

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם וכו'. **לרמז** כי התוכחה תהיה כי אם 'לפניהם', לפני ישראל. אבל כאשר יתבודד עם השם יתברך, ימליץ טוב על ישראל. דף לו. **ואלה המשפטים וכו'.** לרמז שהתוכחה היה כי אם לגבי ישראל, אבל לגבי השם יתברך, היה אומר אך טוב עבור ישראל לפניכם. דף לח.

• תולדות אדם •

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. (כא א) וברש"י: אשר תשים לפניכם - כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

דינין לפנייה ודינין לאהריה והתורה באמצע ושיר ל ג, ואם כל כך גדול כח המשפט, לא היה להקב"ה להתחיל בעבד עברי, אתמהא. אבל באמת זה כיונה התורה, הנה אין פחות מאיש הנגב שפל הנפש הנמכר בגניבתו, אבל בטח נשבר לבו בקרבו, כשעמד על אבן לקח בפני הבי"ד, שימכרוהו בגניבתו, וגם כשתפסו אותו בטח שב בתשובה שלימה, ולבו נשבר בקרבו בתכלית, ולכן הוא הביב לפניו יתברך, והתחיל סדר משפטים בדינו של העבד ההוא להראות כחו של מי שנשבר לבו ושפל בעיניו. וזה כיון התרגום ואילין דינא די תסדר קדמיהון, היינו, באם תהיה דרכם בדיניא אילין, בשפלות והכנעה לפניו יתברך, די תסדר קדמיהון, כל הסדר והנהגה של איש כזה הוא תורה ועולה לרצון לפניו יתברך.

חנוכה עמוד רעח

• אדון עדות •

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד וגו'. לפי פשוטו של מקרא הפסוק מלא דקדוקים וכו'... ואונקלם תרגם 'פוק לבר חורין מגן, מילת 'לבר' אינו מובן, שהרי בפסוק לא נאמר 'יצא לכן חופשי', רק 'לחופשי חנם', והיה ראוי לתרגם 'פוק לחורין מגן'.

ונראה על דרך הרמז, 'עברי' לשון עבר וצד, רומז לאיש שמצדד עצמו לכאן ולכאן, לצד הקדושה ולצד ההיפך. וכו'...

וזהו 'כי תקנה עבד עברי', 'תקנה' לשון תיקון, וגם מלשון קנה הלול. ונגד צדיק הדור הכתוב מדבר, כי איש הבא אל הצדיק הוא מסתכל בו כמו בקנה הלול,

בסיני בשלמות הגמור. שלפעמים בדברים או זמנים ותקופות כאלו שאין בכח האדם להשלים יבוא התיקון אף במחצית המעשים, ובכל דבר ומשפט שעושה האדם על פי התורה הקדושה עלי אדמות ישנו תיקון מכוון לנפשו ונשמתו, אף בדברים הגשמיים הנעשים על פי דת תורתנו הקדושה. [וכו'].

ומה מאוד יתחזק ויתאמץ לב האדם ביסוד נפלא ויקר זה, שלא להניח ליצר לייאש את לבו במחשבות תונה, שהנה הרבה כל כך לחטוא ולפשוע רח"ל, ומה יוכל כבר לפעול במעשיו החצויים ושסועים ורחוקים מאוד מן השלמות והכוונה של אמת הנכונה הנרצית בעבודתו לפי רצון הבורא ברוך הוא מוננו. - אך זאת למדנו במצות מחצית השקל שלא להעלות המורך בלבבו, ולדעת להעריך נכונה גודל חשיבות חצאי מעשיו לפניו יתברך. ואדרבה לפעמים בשברון לבו וגודל אנהתו על ריהוקו מן השלמות וצערו האמיתי על זה, יוכל להביא לתיקון נפשו לפעמים אף מתוך תנועה אחת של אמת כאמור.

ענוה ושפלות פרק ז

• ואלה הדברים שנאמרו לדוד •

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וגו', כי תקנה עבד עברי. (בא א-ב)

העיקר לפניו יתברך רק באם נשבר לב האדם בקרבו באמת לפניו יתברך, ושב בתשובה שלימה לפניו, אזי כל דבריו ועניניו נהפכים לתורה ומצוות. כמו שמצאנו בסדר "ואלה המשפטים" שהתחילה התורה בסדר המשפטים בתקנות העבד שנמכר בגניבתו, ולא פתח בענין נכבד במשפט בענין אחר, אשר גודל המשפט ידוע, שהוא אחד מעמודי העולם [אבות א יח] והוא היסוד של כל התורה כולה, כאמרם ז"ל התורה

שתיקון זה של 'יצא לחופשי חנם', זה רק לאיש שיש בו חורין וסדקין לזריחת האור, והבן.

• תורת הרה"ק מלענטשנא •

ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. (כא ה)
"אהבתי את אדוני" זה אדון העולם. "ואת אשתי" זו התורה הקדושה, כנודע במשלי [לא י] גם רבותינו ז"ל דרשו [פסחים מ:א] 'אל תקרי מורשה אלא מאורסה'. "ואת בני", זה עמו בני ישראל. – שכל הפצי ותשוקתי לעבוד את ה' באמת, וללמוד בתורה הקדושה, ולאהוב את כל אחד

ורואה אותו מעבר לעבר, 'עברי' לשון עבר כנ"ל, ונדרש לשני פנים; 'כי תקנה עבד עברי' כאשר תסתכל בעבד הבא לפניך מעבר לעבר כמו בקנה חלול, ותראה שהוא 'עבד עברי' נוטה לשני עברים וכו'.. אז 'תקנה עבד עברי' תראה לתקן בו החסרון של עבד עברי וכו'. [וכו].

אולם האיש הבא אל הצדיק, צריך לעשות לו מקודם חור וחלון בלבו, שיוכל הצדיק להופיע בו מאור הקדושה, על דרך 'ודי שלח ידו מן החור', כי אור הקדושה זורה דרך חורין וסדקין. אבל מי שלבו סתום מכל צד, אין הצדיק יכול לעזור לו כלום. **וזהו** שרמו התרגום 'לבר חורין יפוק מגן',

שמחה

משנכנס ארר מרבין בשמחה. (תענית כט.)

אמר מרן הרה"ק משידלואוצא: נודע כי זקני היהודי הקדוש זצלה"ה אמר שנולד בבחינת עצבות, למנעו מעבודת ה', וכל ימיו היה עבודתו לבוא לשמחה, ולולי זאת היה עוד גדול יותר במדרגתו.

אמר היהודי הקדוש זצ"ל: עם שמחה אפשר לנקוב שערם הנעולים. "קען מען לעכערין דיא פרשלאסינא טויערין".

ואמר עוד: "והיה אם שכוח" - היינו אם תשכח את השמחה, אז 'תשכח' - את ה' אלקיך', כי מתוך עצבות אין יכולים לעבוד את ה'. (היהודי הק', עקב)

כשבא רבי יחיאל מלענטשנא לקאצק שאלו הרבי מקאצק זצ"ל: האם ראית את רבי שלמה לייב מלענטשנא, והשיב שכן, ושאלו הרבי בזה"ל: 'נו איז ער עפעס בשמחה', השיב הן, אמר הרבי מקאצק בזה"ל: 'ווער עס איז פריער נע ונד איז דער נאך בשמחה. מי שהוא מקודם נע ונד אחרי זה הוא בשמחה.

"ושמחת בכל הטוב - לרמוז באם יש לנו מדרגת שמחה, אז זה בעצמו כל הטוב. כמו שאמר זקני [משידלובצא] זצלה"ה שבאם רוצים לענוש ח"ו האדם, מוכרחים מקודם להביא לעצבות. "גם לרמוז, על ידי שמחה יכולים להביא על עצמו כל טוב, אכ"ר". (חלקת יהושע כי תבוא)

שמעתי מאבי מורי [הרה"ק משידלובצא] זצלה"ה זי"ע, שאמר: "עבדו את ה' בשמחה", שהשמחה בעצמה הוא עבודה. וראשית עבודת האדם, שיהיה שמח, בלי עצבות. (דברי בינה, פרשת צו)

אחד והמיוחד בהנהגותיו של מרן הרה"ק מלבערסטוב זצ"ל, היה עצם היותו שרוי בשמחה תמידית, דבר זה היה יסוד ועיקר גדול אצלו בעבודת השי"ת, הן לעצמו והן בהדרכתו לאחרים, ובכל פגעי הזמן הייתה שמחתו בפניו. ומעולם לא ראוה בוכה וממרר. לעיתים אף היה מפזם לעצמו תנועות של ניגונים. ותדיר היה משגן ואומר: "השמחה היא הכל והכל היא השמחה". הוא היה אומר: 'חדו סגי ייתי' שמחה מביא הרבה. 'על חדא תרת' אפשר בשמחה להשיג כפול ממה שאפשר בלא שמחה. (המאורות הגדולים)

"כי עיקר עבודת השם יתברך צריכה להיות על ידי שמחה דוקא, ולשמחה אין לבוא כי אם על ידי תורה ומצוות, כמוש נאמר "והיה עקב תשמעון" אין והיה אלא לשון שמחה, שהשמחה הוא עקב אשר תשמעון אל מצוות ה' וכו'..." (זכרון משלי, קודח)

ממכתב מרן הדברי בינה לחתנו הרה"ק מראדזמין: "והנה ימים אשר נהפך מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, השם יתברך ישמח את לבבכם בשמחת הלב, בניס ובני בניס עוסקים בתורה ומצוות, ויהיה לכם אורה ושמחה וששון ויקר..."

לעילוי נשמת מרת דבורה בת רבי יצחק אייזיק ע"ה
 נלב"ע כ"ט שבט ת.נ.צ.ב.ה.

וזבולון וישפיעו עליהם שפע ברכה והצלחה
בכל עת ובכל זמן.

עמוד 9

• היהודי הקדוש •

עזב תעזוב עמו. (כג ה')

על פי מאמרם ז"ל [ב"ש לב] **שלא תאמר**
הואיל ועליך מוטל המצוה למעון מעון,
רק עזב תעזוב עמו. [היינו] שאתם גם כן
תסייעו לו להצדיק, כי באם אין עושה כלל
רק שסומך עצמו על הצדיק אזי הם ושלום
לא יוכל הצדיק לעשות לו פעולה. עד כאן
דבריו. (תולדות אדם בחוקתי)

• דבדי בינה •

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. (כד ז')

הנה בראשונה נאמר: "כל אשר דבר ה'
נעשה", ואחר כך הוסיפו "נעשה
ונשמע", ויש לתת טעם לזה. אך בראשונה
היה השבע מצות של בני נח, וזהו הוא
בעצמו החילוק, שהמצוות של בני נח מה
שהם עושים יש להם גבול, ואם עשה המצוה
אין לו עוד מה לעשות. אבל עשיות מצוות
התורה ובקדושת ישראל, הוא עשיית
המצוה עד אין שיעור, ומה שעושה הוא
רוצה עוד יותר לשמוע.

ועל דרך שפרשתי כבר "ואחרי מצוותיך
תרדוף נפשי", שאהיה מרגיש אחר
עשיית המצוה רדיפה חדשה אחר המצוות,
שלא יהיה אצלי בזה שיעור. וכמאמר
המדרש: אוהב כסף וכו', אוהב מצוות לא
ישבע מצוות. שאחר המצוות נתהוה לו רצון
חדש לעשות המצוה. וזה שאמרו "נעשה
ונשמע", שאחר העשייה רוצין אנו עוד
לשמוע.

עמוד נה

מישראל באהבת אמת. "לא אצא הפשי"
שלא לילך במל רגע אחת מתורת ה'
ומדבקותו יתברך, וכמו שנאמר באבות [ב טו]
"ולא אתה בן חורין" וכו', אך מה נעשה
לאחותינו מכוחות הדינים קשים שמקמרגים
על עם ה'. והשאור שבעיסה מעכב, והעצה
לזה "והנישו אדוניו אל האלהים", "אין הגשה
אלא תפלה" [עי' רש"י בראשית יח כג]. שיתפלל האדם
שיתגלה מלכותך עלינו מהרה.
עמוד לד

• ויאמר משה - לברטוב •

ואנשי קודש תהיון לי. (כב ל')

נראה לומר בדרך צחות: כי יש אנשים
אשר מתנהגים בקדושה ובפרישות,
אכן בכל זאת אינם דביקים בקדושתם להשם
יתברך, כי יש בכל זאת פניות ונגיעות ולא
לשם שמים לבד.

וזה "ואנשי קודש תהיון לי", היינו שכל
קדושתכם ופרישותכם תראו שיהיה
לשם שמים לבד, ולא לשום פניה אחרת,
ודו"ק ותשים אל לבך.
עמוד קכד

• ישועות אברהם •

**הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך
וכו'. (כג ב')**

ויש לדקדק מה שייכות דבר זה אחר
פרשת משפטים. ואפשר לומר,
שהצדיקים נקראו 'מלאכים', כמו שנאמר
[במדבר כ טו] "ונצעק אל ה' וישמע קלנו" וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ [ויצאנו ממצרים] על משה רבינו
עליו השלום, שהשם יתברך הבטיח שבעת
שיקימו משפטי תורה ומצוות, אזי ישמרו
אותם הצדיקים שבכל דור ודור בשעה
שהמה צריכים לעסוק בענייני דרך ארץ, ויגן
עליהם צדקתם ועבודתם בבחינת יששכר